

گزارشی از هنرستان عشایری حجاب منطقه خور در خراسان جنوبی

«دبیرستان متوسطه اول عفاف» تأسیس شد و در رشته‌های تصویرسازی و جلوه‌های ویژه رایانه‌ای هنرجوپذیرفت. گزارشی از این هنرستان تهیه کرده‌ایم که در ادامه تقدیم می‌شود.

«هنرستان عشایری دخترانه حجاب» در ۸۰ کیلومتری شهر «بیرجند» (مرکز استان خراسان جنوبی) و در ۵۰ کیلومتری شهر «خوسف» در روستای «سروباد» واقع شده است. این هنرستان سال گذشته (۱۳۹۶) در روستای سروباد در کنار

استان خراسان جنوبی و وضعیت آموزش عشایری

استان خراسان جنوبی تنها استانی است که بیشترین مرز مشترک را با کشور افغانستان دارد و از نظر جمعیت عشایری، سومین استان عشایری کشور است. شغل اکثر عشایر این استان، دامداری، کشاورزی و صنایع دستی از قبیل گلیم‌بافی، جاجیم‌بافی و حصیربافی است.

به گفته آقای **محمد رضا مودی**، کارشناس آموزش اداره آموزش و پرورش عشایر استان خراسان جنوبی، عشایر این استان بیش از ۴۰ طایفه و تیره هستند.

طایفه‌های بهلولی، رضانی، نادى، آشوری، براهویی و بارانی برخی از معروف‌ترین طایفه‌های عشایر استان محسوب می‌شوند. عشایر غالباً در منطقه‌های مرزی استان ساکن هستند و بزرگ‌ترین طایفه آن‌ها، طایفه بهلولی است که در مناطقی از شهرستان‌های زیر کوه قاین، سربیشه و نهبندان ساکن هستند. اما به دلیل خشک‌سالی‌های پی‌درپی، وضعیت دامداری و کشاورزی عشایر استان بحرانی است.

تعداد دانش‌آموزان عشایری استان

آقای مودی می‌گوید: «استان خراسان جنوبی ۱۱ شهرستان و یک منطقه دارد که ۱۰ شهرستان و یک منطقه آن دارای دانش‌آموز عشایری هستند. تعداد دانش‌آموزان عشایری این استان بالغ بر ۱۰ هزار دانش‌آموز است که در ۲۵۶ مدرسه عشایری در سه دوره ابتدایی، متوسطه اول، متوسطه دوم و کارودانش مشغول به تحصیل‌اند. بیشترین دانش‌آموزان عشایر این استان در شهرهای درمیان، نهبندان و زیرکوه مشغول به تحصیل هستند.»

وی می‌افزاید: «دانش‌آموزان عشایر استان خراسان جنوبی از استعداد و توانمندی‌های بالقوه‌ای برخوردارند، به طوری که در زمینه حفظ قرآن کریم، بازی‌های بومی و محلی همه ساله رتبه‌های اول دانش‌آموزان عشایر کشور را در اردوهای سراسری به خود اختصاص می‌دهند.»

آقای مودی در ادامه خاطرنشان می‌سازد: «قبل از تأسیس اداره آموزش و پرورش عشایر استان خراسان جنوبی، رسیدگی به امور آموزشی و پرورشی دانش‌آموزان عشایر را کارشناس آموزش و پرورش عشایر برعهده داشت، اما به دلیل گستردگی مناطق عشایری و آمار بالای دانش‌آموزان

عشایر، رسیدگی به امور آموزشی و پرورشی آن‌ها با مشکلات عدیده‌ای روبه‌رو بود. بنابراین با تلاش اداره کل آموزش و پرورش استان و نظر مساعد دفتر آموزش و پرورش عشایر کشور، اداره آموزش و پرورش عشایر استان در سال ۱۳۹۰ تأسیس و دایر شد که علاوه بر نظارت بر امور آموزشی و پرورشی دانش‌آموزان، مسئول اجرای طرح و برنامه‌های دفتر آموزش و پرورش عشایر کشور است.»

سفر به منطقه خور و بازدید از هنرستان عشایری دخترانه حجاب

ساعت شش صبح یک روز پاییزی است. به همراه **آقای ربیعی**، نماینده مجلات رشد در استان خراسان جنوبی، **آقای محمد رضا مودی**، **آقای مجتبی گرگی**، عکاس مجله و **آقای نصرالله دادار** از همکارانمان، از بیرجند به سمت «خور» راه می‌افتیم.

حدود ۳۰ کیلومتر که از بیرجند فاصله می‌گیریم، به شهر «خوسف» می‌رسیم. آقای ربیعی برایمان از پرورش گل نرگس این شهر می‌گوید و توضیح می‌دهد که «خوسف» در استان خراسان جنوبی، معروف به شهر «گل نرگس» است.

وی ادامه می‌دهد: «امروز جشن گل نرگس در این شهر برگزار می‌شود و مردم در این جشن شرکت می‌کنند»

دوست داریم که در این جشن شرکت کنیم، ولی باید زودتر خودمان را به منطقه خور برسانیم. بنابراین بدون توقف به راهمان ادامه می‌دهیم. حدود یک ساعت بعد به منطقه خور می‌رسیم. بعد از صرف صبحانه مفصلی که با تخم‌مرغ محلی، خیار، گوجه و پنیر برایمان تهیه دیده‌اند، به هنرستان عشایری دخترانه حجاب می‌رویم.

خانم اعظم کوهی مقدم گل، معاون - دبیر هنرستان و همکارانش از ما استقبال می‌کنند. **آقای ربیعی** ما را به آن‌ها معرفی می‌کند و هدف از سفرمان (تهیه گزارشی از این هنرستان) را برای آن‌ها توضیح می‌دهد.

خانم اعظم کوهی مقدم گل، ضمن عرض خیرمقدم، خودش را این‌گونه معرفی می‌کند: «من متولد سال ۱۳۶۰ و فوق لیسانس در رشته آمار هستم. حدود ۱۱ سال است که در آموزش و پرورش مشغول کار هستم و امسال اولین سال مسئولیت محسوب می‌شود. هنرستان عشایری حجاب

خانم اعظم کوهی مقدم گل، معاون - دبیر هنرستان، در ابتدای تأسیس این هنرستان، والدین بچه‌ها بانگرانی و ترس نسبت به ثبت نام بچه‌های خود در هنرستان اقدام می‌کردند، اما امروز آن‌ها به شدت از این کار راضی‌اند و خوش حال هستند که بچه‌های خود را در هنرستان ثبت نام کرده‌اند

امکانات، کار را شروع کردیم. رایانه‌ها را از جاهای متفاوت جمع کرده و به اینجا آورده‌ایم، تا این رشته را در هنرستان راه انداختیم.

ما سرپرست کارگاه نداریم. کمبود نیرو داریم. فقط یک هنرآموز داریم که همهٔ درس‌های تخصصی آن‌ها را تدریس می‌کند و درس‌های عمومی توسط همکارانمان، از دبیرستان متوسطهٔ اول عفاف تدریس می‌شود. کمبود فضا یکی دیگر از مشکلات ماست و سال آینده که یک کلاس باید اضافه کنیم، با کمبود فضا روبه‌رو خواهیم بود. قطعاً دو سال بعد مشکلات جدی‌تری از نظر کلاس و فضای آموزشی خواهیم داشت.»

معاون - دبیر هنرستان حجاب سپس به ضرورت توسعهٔ هنرستان‌ها در مناطق عشایری اشاره می‌کند و می‌گوید: «بچه‌های مناطق عشایری، استعداد‌های بسیار بالایی برای ادامهٔ تحصیل در هنرستان‌ها دارند و خوب است که برخی از رشته‌های کشاورزی، دام‌داری و فنی، مانند پرورش شترمرغ و... را در هنرستان‌های عشایری راه‌اندازی کرد.»

خانم کوهی مقدم در پایان می‌گوید: «برخی از دانش‌آموزان دورهٔ دوم متوسطه منطقهٔ خور برای ادامهٔ تحصیل به شهرستان خوسف می‌روند و اکثر دبیران هنرستان حجاب و دبیرستان عفاف، بیرجندی هستند و از شهر بیرجند برای تدریس به منطقهٔ خور می‌آیند.»

گفت‌وگو با تنها هنرآموز هنرستان عشایری حجاب

خانم فصیح زمانی، تنها هنرآموز هنرستان عشایری حجاب است. او متولد سال ۱۳۶۵ در بیرجند و دارای مدرک کارشناسی در رشتهٔ مهندسی رایانه (گرایش نرم‌افزار) و کارشناسی ارشد در رشتهٔ مدیریت فناوری اطلاعات است. یک سالی است که در این هنرستان درس‌های تخصصی پایهٔ دهم رایانه (گرایش تصویرسازی با رایانه) را تدریس می‌کند. او برای تدریس در این هنرستان، هر روز از بیرجند (در فاصلهٔ ۸۰ کیلومتری منطقهٔ خور) به این هنرستان می‌آید و برمی‌گردد. وی شش سال سابقهٔ آموزشی دارد.

خانم زمانی می‌گوید: «۱۱ هنرجو در رشتهٔ رایانه در این هنرستان مشغول به تحصیل هستند که من معلم سه عنوان درسی آن‌ها هستم: رایانه‌کار مقدماتی؛ طراحی امور گرافیکی؛ الزامات محیط کار.

هم تازه‌تأسیس است و اولین سالی است که هنرجو می‌پذیرد. من معاون - دبیر این هنرستان هستم. این هنرستان برای ادامهٔ تحصیل دانش‌آموزان عشایری منطقهٔ خور تأسیس شده است. هنرستان ما در کنار دبیرستان متوسطهٔ اول عفاف قرار دارد. دانش‌آموزان روستاهای خور، سروباد و نوغاب برای ادامهٔ تحصیل به این دبیرستان و هنرستان می‌آیند.»

وی در ادامه می‌گوید: «والدین دانش‌آموزان و هنرجویان از عشایر هستند و شغل بیشتر آن‌ها کشاورزی، دام‌داری و رانندگی ماشین‌های سنگین است. آن‌ها در فصل تابستان که هوا در این منطقه بسیار گرم می‌شود، به مناطق خنک‌تر می‌روند و در آنجا سکونت می‌کنند و اوایل پاییز دوباره به خور برمی‌گردند.»

معاون هنرستان سپس به تعداد هنرجویان هنرستان اشاره می‌کند و می‌گوید: «ما در سال اول تأسیس این هنرستان، ۱۱ هنرجو در رشتهٔ تصویرسازی و جلوه‌های ویژهٔ رایانه‌ای جذب کردیم و برای آموزش آن‌ها، تنها یک هنرآموز (خانم فصیح زمانی) را داریم که درس رایانه را تدریس می‌کند. بقیهٔ درس‌ها توسط معلمان دورهٔ اول متوسطه تدریس می‌شوند.»

خانم کوهی مقدم گل دربارهٔ میزان علاقهٔ دانش‌آموزان در هنرستان و استقبال والدین از ثبت‌نام بچه‌هایشان در این هنرستان می‌گوید: «والدین بچه‌ها ابتدا باترس و لرز و نگرانی، بچه‌های خود را به این هنرستان می‌آوردند، ولی الان خیلی راضی و خشنود هستند و فکر می‌کنم سال آینده تعداد بیشتری از والدین، بچه‌های خود را در این هنرستان ثبت‌نام کنند. چون بچه‌هایی که وارد این هنرستان شده‌اند، ادامهٔ تحصیل در اینجا را دوست دارند و شاداب‌تر از کسانی هستند که در دورهٔ دوم متوسطه ادامه تحصیل می‌دهند و رشتهٔ تحصیلی خود را دوست دارند.»

کمبود امکانات آموزشی هنرستان

یکی از نکاتی که در این هنرستان به چشم می‌خورد و مسئول و هنرآموز هنرستان به آن اشاره می‌کنند، کمبود امکانات آموزشی موردنیاز بچه‌ها در هنرستان است.

خانم کوهی مقدم گل در این زمینه توضیح می‌دهد: «امکانات آموزشی هنرستان ما کم است. ما میز رایانه و حتی سه راهی نداشتیم و با کمترین

خانم
فصیح‌زمانی،
هنرآموز هنرستان:
امکانات آموزشی ما
برای آموزش رشته
رایانه بسیار محدود
است و با کمبود
روبرو هستیم.
در سال آینده که
محتوای درس‌ها
تخصصی‌تری شود،
قطعاً ما به امکانات
آموزشی بالاتری،
مانند سیستم شبکه،
تخته هوشمند و
سیستم‌هایی که
سرعت حافظه و
گرافیک بالاتر داشته
باشند، نیاز داریم

که در این دوره به بچه‌ها آموزش داده می‌شود، در حد زبان عمومی است و اگر زبان عمومی به زبان تخصصی تبدیل شود، بهتر است. بنابراین در درس زبان انگلیسی، باید اصطلاحات کاربردی و مورد نیاز این رشته آموزش داده شوند.»

هنرآموز هنرستان خور سپس به کمبودهای آموزشی این هنرستان اشاره می‌کند و می‌گوید: «کلاس هنرجویان رشته رایانه باید تخته هوشمند داشته باشد، ولی ما نداریم. در صورتی که اگر تخته هوشمند باشد، تدریس بهتر و کامل‌تر انجام می‌شود. مشکل دیگر ما این است که سیستم شبکه نداریم که من بتوانم از پشت میز، کار بچه‌ها را بررسی و نظارت کنم و به راهنمایی آن‌ها پردازم. به همین دلیل باید بروم پشت میز آن‌ها و کار تک‌تک آن‌ها را ببینم و نظر دهم. اگر شبکه داشتیم، در وقت صرفه‌جویی می‌شد و نیازی نبود که من سراغ همه بچه‌ها بروم.»

نکته دیگر اینکه سرعت اینترنت در این منطقه بسیار پایین است. امروز دنیا، دنیای اینترنت است و بچه‌ها می‌توانند از آن خیلی استفاده کنند.»

درس رایانه کار مقدماتی، هفت جلد کتاب دارد که در طول یک سال باید تدریس شوند و هر کدام حدود ۳۰۰ صفحه است. البته چون یک درس عملی است، می‌شود زودتر آن را تدریس کرد و سرعت عمل بالا می‌رود.

درس طراحی امور گرافیکی یک کتاب دارد و درس الزامات محیط کار هم به صورت پودمانی است و پنج فصل دارد که امتحانات هر فصل آن را به‌طور جداگانه برگزار می‌کنیم و آن‌ها را کنار می‌گذاریم.» **خانم زمانی** در پاسخ به این سؤال که نظرتان درباره محتوای کتاب‌های درسی رشته رایانه چیست، می‌گوید: «کتاب‌ها بر مبنای نسخه‌های گذشته و حداکثر ورد ۲۰۰۷ تألیف شده‌اند، در صورتی که الان ورژن‌های بالاتر مانند سیستم‌عامل ۱۰ آمده است. بنابراین باید ورژن‌ها به‌روز شوند و همین موجب می‌شود که بچه‌ها بیشتر به این رشته علاقه‌مند شود.»

یکی دیگر از مشکلات ما، توانایی زبان انگلیسی بچه‌هاست که در حد عمومی است. کلمات و واژه‌های درس‌های رایانه انگلیسی هستند و دایره لغت بچه‌ها در زبان انگلیسی بالا نیست، چون زبانی

حضور در کلاس درس هنرجویان

در پایان گفت‌وگو با مسئولان هنرستان، سری هم به کلاس درس هنرجویان می‌زنیم و با آن‌ها گفت‌وگو می‌کنیم. هنرجویان از ورود ما به کلاس درسشان استقبال می‌کنند. چهره‌های شاداب آن‌ها هر انسانی را به وجد می‌آورد. هنرجویان تک‌تک از پشت میز خود بلند می‌شوند و خود را معرفی می‌کنند.

از آن‌ها سؤال می‌کنم چه انتظاری از مسئولان آموزش و پرورش کشور دارید. با بزرگواری می‌گویند: «فقط به امکانات آموزشی برای خوب یادگرفتن درس‌ها نیاز داریم. مسئولان کمبود امکانات آموزشی هنرستان را برطرف کنند. ما از معلمان و مسئولان هنرستان که هر روز از فاصله ۸۰ کیلومتری برای آموزش ما به این منطقه می‌آیند، سپاس‌گزاریم.» در پایان این گزارش، ضروری می‌دانیم که از آقای ربیعی، نماینده مجلات رشد در استان خراسان جنوبی که ما را در این سفر بسیار یاری و همراهی کردند تشکر کنیم.

علاقه بالای دانش‌آموزان به رشته رایانه

خانم زمانی در ادامه به علاقه شدید دانش‌آموزان هنرستان به رشته رایانه اشاره می‌کند و می‌گوید: «بچه‌ها در روزهای اول که به این رشته آمده بودند، می‌گفتند که ما به اجبار وارد این رشته شده‌ایم، چون رشته دیگری نبود. ولی وقتی من درباره این رشته برای آن‌ها توضیح دادم و رابطه دوستانه‌ای با آن‌ها برقرار کردم، به شدت به تحصیل در این رشته علاقه‌مند شدند. همین امر موجب شد که آن‌ها از رایانه و وسایلشان به شدت نگهداری کنند و قدر آن‌ها را بدانند. البته شاید یکی از دلایل این امر هم آن است که با محدودیت امکانات روبه‌رو هستند.»

این هنرآموز هنرستان در پایان از مسئولان هنرستان‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش کشور تقاضا کرد: با توجه به اینکه در سال آینده، باید نرم‌افزارهای تخصصی گرافیک را به بچه‌ها درس دهد و نیازمند سیستم‌هایی هستند که سرعت حافظه و گرافیک آن‌ها بالا باشد، امکانات آموزشی موردنیاز این هنرستان را تأمین کنند.

**هنرستان عشایری
دخترانه حجاب
منطقه خور در
فاصله ۸۰ کیلومتری
از شهر بیرجند قرار
دارد و دارای ۱۱ هنرجو
در رشته رایانه است**